

ОПОЛЬСЬКА ТАМАРА ІВАНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувачка науково-методичного відділу наукової бібліотеки*

ПОГЛЯД КОРИСТУВАЧА НА СУЧАСНУ БІБЛІОТЕКУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ АНКЕТУВАННЯ

За останні декілька місяців в житті країни відбулися тотальні зміни. Враховуючи обставини військової агресії РФ щодо України, на наукову бібліотеку Національного університету «Одеська юридична академія» лягла відповідальність за подальше формування інформаційних ресурсів та коригування системи дистанційного обслуговування користувачів у нових умовах. Постали актуальні завдання щодо налагодження нових форм комунікації з користувачами бібліотечних послуг, віднайдень їх нового змісту. Одним з важливих завдань у діяльності наукової бібліотеки НУ «ОЮА» залишається підвищення якості послуг, розроблення нових сервісів та покращення умов роботи користувачів.

З метою залучення студентів до дистанційного обслуговування, вивчення їх запитів, рівня поінформованості та обізнаності було проведено тематичне дослідження «Бібліотечний простір та бібліотечні послуги очима користувачів». У ньому застосовувався метод анкетного опитування.

Процес анкетування є регламентованою процедурою, що здійснюється за планом дослідження – від накреслення мети, завдань, етапів аналізу зібраних емпіричних даних, оприлюднення висновків та рекомендацій. Анкетування забезпечує анонімність опитуваних, що дозволяє отримувати правдиву інформацію. Використовувалися як «відкриті», так і «закриті» питання. Для виключення помилки репрезентативності (коли запитують думку про роботу бібліотеки у «своїх» користувачів) було проведено анкетування онлайн, де респонденти самі приймали рішення про участь в опитуванні.

У процесі анкетного опитування, що проводилось співробітниками науково-методичного відділу наукової бібліотеки НУ «ОЮА» у червні 2022 року, було опитано понад 60 респондентів. Серед них були здобувачі освіти таких факультетів: Цивільної та господарської юстиції (ЦГЮ), Прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) (ПС (КЮ)), Адвокатури та антикорупційної діяльності (ААД), Судово-адміністративний (СА), Міжнародно-правових відносин (МПВ), Психології, політології, соціології (ППС), Журналістики (Ж), Кібербезпеки та інформаційних технологій (KIT), а також особи, які не віднесли себе ні до одного структурного підрозділа.

Саму велику кількість респондентів дали ФААД (51,4 %) і ЦГЮ – (21,2 %).

Якщо говорити про стать, то у вибірці жіноча стать становила 69 %, чоловіча – 11 %, а вік 18–25 років – 85 %, 25–30 років – 7 %. Інша частина респондентів не надали відомості про свій вік.

Анкети були розповсюджені через Google Forms в бібліотечних групах в соціальних мережах Facebook, Telegram, Instagram. До уваги учасників опитування було запропоновано анкету, яка містила запитання <http://surl.li/cered>.

Перше запитання «З чим асоціюється у Вас слово «бібліотека»? визначило, що у більшості респондентів бібліотека асоціюється з сучасним інформаційним хабом, що працює в online та offline режимах – (37,7 %); спорудою, де зберігаються книги (36,1 %); культурним центром (23 %) або архаїчним спомином (3,2 %).

Відповіді на перше питання говорять про те, що одні респонденти асоціюють бібліотеку з класичною формою роботи, з друкованими виданнями, в той час як інші мають більш модерне уявлення, що пов'язує надання інформаційно-бібліотечних послуг і з режимом онлайн і з режимом оффлайн.

На запитання «Які з функцій бібліотеки Ви вважаєте провідними?» були отримані наступні відповіді: ознайомлення з необхідною інформацією як в очному так і дистанційному режимі – 70,5 %; надання можливості усамітнитися із своїми думками, гортаючи друковані чи електронні сторінки видання – 44,3 %; об'єднання викладачів і студентів у межах неформального коворкінгового простору, з можливістю розширення комунікацій між учасниками освітнього та дослідницького процесів – 34,4 %; проведення культурно-освітніх заходів – 32,8 %; Ваш варіант – взяти книгу (1,6 %). Більшість респондентів вважає за необхідне, в першу чергу, отримання інформації.

Більша частина респондентів (52,5 %) зазначила, що користується послугами університетської бібліотеки іноді, час від часу. Часто відвідують бібліотеку 14,8 % опитаних ; а не користуються – 32,8 %. Це можна пояснити тим, що найчастіше у бібліотеку приходять студенти тоді, коли не знаходять необхідної інформації в Інтернеті або тоді, коли викладачами були рекомендовані навчальні видання з бібліотечного фонду. Разом з тим, можливо багато хто із студентів не вважає відвідуванням бібліотеки користування репозитарієм, каталогом, іншими елементами електронної бібліотеки і це потребує опрацювання.

На запитання «Які з послуг наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія» Ви використовуєте?» найбільший відсоток респондентів виділив «доступ до електронних ресурсів» – 39,3 %. Достатньо велика кількість зазначила, що не використовує бібліотечні послуги – 32,8 %, що видається тривожним фактором. Інші послуги розподілились наступним чином: тематичний підбір літератури – 31,1 %; пошук літератури в каталозі – 29,5 %; замовлення літератури в читальному залі та на абонементах – 29,5 %; перевірка наявності запозичень в текстах – 21,3 %; присвоєння УДК – 9,8 %; присвоєння документам DOI – 6,6 %; перевірка індексації публікацій у наукометричних базах Scopus та Web of Science – 6,6 %; замовлення тематичних

тренінгів – 4,9 %; консультації щодо створення профілів в ORCID, Google Scholar – 1,6 %.

Можна зробити висновок, що послуги, реалізовані в мережевому середовищі, спрямовані на збільшення аудиторії, її персоніфікацію, налагодження зворотного зв'язку, введення нових форм обслуговування, а також на посилення присутності бібліотеки в інтернеті.

Аналіз запитання «Чи є необхідним проведення бібліотекою ЗВО у співпраці з іншими учасниками освітнього процесу культурно-освітніх та наукових заходів?» показав такі результати: це сприятиме більш глибокому оволодінню теоретичними знаннями та практичними навичками використання інформаційних ресурсів – 41 %; ніколи не приймав (ла) участі, але напевно, це було б цікаво – 36,1 %; можливо – 23 %. Низький процент зацікавленості свідчить про те, що у студентства як завжди не вистачає часу на заходи і, можливо самими бібліотечним фахівцям необхідно розробити ще більш сучасні інформаційні форми роботи та впроваджувати ті послуги, що пропонують і самі респонденти.

Одним з головних інформаційних продуктів наукової бібліотеки є електронний каталог, що включає близько 730 000 записів, що відповідають міжнародним стандартам. Електронний каталог є основою для надання інформаційних послуг та сервісів користувачам: електронна видача/приймом книг, віддалене електронне замовлення, продовження часу користування книгами та ін. На запитання «За якою адресою в мережі Інтернет реалізується доступ до електронного каталогу документів у фонді наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія» більшість респондентів дали правильну відповідь: lib.onua.edu.ua – 72,5 %. Однак, достатньо високим є і кількісний показник тих респондентів, що переплутали каталог з інституційним репозитарієм академічних текстів НУ «ОЮА» dspace.onua.edu.ua – 45,9 %.

На запитання «Чи потребуєте Ви консультацій бібліотекаря при пошуку інформації в автоматизованих бібліотечних системах (зокрема, університетській UniLib), базах даних?» позитивна відповідь склала 54,1 %, а негативна – 8,2 %. Разом з тим, 37,7 % вказали, що сьогодні розібратись самостійно з пошуком інформації не викликає проблем.

Задля оперативного навчання здобувачів освіти пошуку інформації та розширення можливостей в онлайн режимі, співробітниками НБ НУ «ОЮА» розроблені інструкції щодо роботи з електронним каталогом, базами даних; систематично проводяться науково-методичні семінари циклу «Research&Library skills», тренінги, індивідуальні заняття, заняття з інформаційної культури для першокурсників тощо. 54,1 % респондентів ствердно відповіли на запитання «Чи відвідували Ви заняття, які проводить наукова бібліотека НУ «ОЮА» для першокурсників, а 83,7 % вказали, що ці заняття були корисними.

Порівнюючи результати опитування щодо користування електронними ресурсами НБ НУ ОЮА під час запровадження обмежувальних заходів, пов'язаних із COVID-19 та під час запровадження воєнного стану

в Україні, можна зазначити, що, нажаль, кількість користувачів під час воєнного стану зменшилась на 16,2 %.

36,1 % респондентів є підписниками хоча б однієї соціальної мережі наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія» (https://www.instagram.com/library_nuoua/; <https://www.facebook.com/libnuouua/>; https://t.me/+OspLkvR_3qU0NzFi). Разом з тим, достатньо велика кількість опитуваних не знав (ла), що такі існують – 41 %. Аналізуючи, вважаємо за необхідне, більш поширено інформувати користувачів про присутність бібліотеки у соціальних мережах, наповнюючи профіль групи цікавим і корисним контентом.

Результати опитування після детального опрацювання дозволять повніше визначити потреби користувачів та визначать актуальні напрямки модернізації діяльності НБ НУ ОЮА в умовах воєнного стану.

Ключові слова: бібліотека, опитування користувачів, анкетування.
Key words: library, user surveys, questionnaires.

ПЕТРЕНКО ОЛЕНА СЕРГІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач відділу читальних залів наукової бібліотеки*

УСКОВА НАТАЛІЯ КОСТЯНТИНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач сектору відділу читальних залів наукової бібліотеки*

ФОМІНА СВІТЛАНА ОЛЕГІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач сектору відділу читальних залів наукової бібліотеки*

ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВОЮ БІБЛІОТЕКОЮ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ» ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ ПРОВЕДЕННЯ КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Нині Україна стикнулась з низкою глобальних викликів, спричинених пандемією COVID-19 та воєнною агресією російської федерації. Наукова бібліотека Національного університету «Одеська юридична академія» (надалі – НУ «ОЮА») в умовах пандемії та воєнного часу продовжує реалізовувати основну функцію – забезпечує науковий та освітній процес. Для того, щоб наукова бібліотека у цих надскладних умовах мала змогу і надалі надавати якісні бібліотечні послуги у повному обсязі, були прийняті рішення, спрямовані на: посилення зовнішніх